

22 ta' Frar, 1961

Imhallee:—

Onor. Dr. Flores, B.L. Can., LL.D.

Josephine Anne Edwards

versus

Avukat Dr. Joseph H. Xuereb ne.

**Separazzjoni Personali — Adulterju — Divorzju — Ingurja
Gravi — Rikonciltazzjoni — Abbandun.**

Sentenza ta' divorzju ottenuta minn wiehed mill-konjuġi kontra l-iehor f'Qorti estera mhix eżegwibbli hawn Malta; iżda l-Qorti lokali tista', f'kawża li jkollha quddiemha ta' separazzjoni personali bejn l-istess konjuġi, tiehu dik is-sentenza bhala prova tač-čirkustanzi fiha kontenuti, salva l-applikazzjoni ta' dawk ič-čirkustanzi għall-Liġi Maltija.

Għall-prova tal-adulterju ma hemmx bżonn ta' testimonjanza "de visu", jew il-flagranza, biżżejjed il-konkors ta' čirkustanzi prečiži, gravi u univoči, li jwasslu lill-gudikant għall-konvinciment tal-fatt.

Jekk il-konjuġi kienu nfridu u rrikonciltaw ruhhom, il-konjuġi ma jistgħax, f'in-nuqqas ta' htijiet godda da parti tal-konjuġi l-iehor, jtkkonfronta lil dak il-konjuġi l-iehor bl-imġieba tiegħu qabel ma hu hafriju, mentri l-konjuġi l-iehor, minhabba l-htijiet tiegħu sussegwenti, huwa ntitolat iġib ukoll ir-raġunijiet ta' qabel.

F'kawži ta' separazzjoni, il-liġi thalli f'idejn il-Qorti li tappli-

ka jew le d-dekadenzi kontemplati mill-ligi, fejn il-wiehed u l-oħra mil-miżżewġin ikunu flatja ta' għemil li jagħti lok għas-separazzjoni.

Bieq jikkostitwixxi motiv ta' separazzjoni, l-abbandun irid ikun ingust fiż-żmien tiegħu kollu ta' sentejn; u jekk l-abbandun fil-fatt ma jikkostitwix l-abbandun li trid il-ligi bhala motiv ta' separazzjoni, lanqas ma jista' fiġi nkwadrat fil-figura ta' ngurja gravi; għaz b'dan il-mod ikun qiegħed jitqies bhala motiv ta' separazzjoni mingħajr ir-rekwizit taż-żmien li l-ligi tirrikjedi għall-abbandun.

Huwa veru li l-attribuzzjoni ta' wiehed mill-konjuġi kontra l-ieħor ta' kondotta hażina li tirrendieh passibbli ta' azzjoni ta' separazzjoni tikkostitwixxi ngurja gravi għal min jagħmel din l-attribuzzjoni; iżda bieq dan jiġri, fektieg li l-konjuġi li jagħmel dik l-attribuzzjoni jkun in mala fede, jew ikollu l-propożitu ta' denigrameni tal-konjuġi l-ieħor.

Darba pruvat l-adulterju tal-konjuġi konvenut, il-Qorti ma għandhix bżonn tidhol f'motivi oħra ta' separazzjoni dedotti fiċ-ċitazzjoni.

Il-Qorti:— Rat l-att taċ-ċitazzjoni li bih l-attriċi, premissa kwalunkwe dikjarazzjoni neċessarja u mogħti kull provvediment opportun, premiss li l-imsemmi Maġġur Joseph John Edwards irrenda ruħu ħati versu l-attriċi martu ta' adulterju, tant li din otteniet għall-baži ta' hekk mill-“High Court of Justice, Probate, Divorce and Admiralty Division (Divorce)” ta' Londra, Ingilterra, “Decree Absolute” ta' divorzju fil-kawża fl-ismijiet “Edwards J. A. vs. Edwards J.J.”, u dan kif jirriżulta mill-anness “Decree Absolute” markat Dok. “B” u mill-kopja legali tal-proċess kollu tal-kawża in kwistjoni u sentenza, markata Dok. “C”; u premiss li, barra minn hekk, l-istess Maġġur Joseph John Edwards, irrenda ruħu ħati wkoll versu l-attriċi ta' eċċessi, sevizji, minacci u ngurji gravi, kif jiġi pruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawża; talbet li, għar-raġunijiet premissi, (1) tiġi dikjarata s-separazzjoni personali tal-kontendenti, billi l-attriċi tiġi awtorizzata tgħix separatament minn żewġha; (2) il-konvenut nomine jiġi kundannat jis-somministra lill-attriċi alimenti għaliha stess u għat-tliet

uliedha minuri Andrew, Brian u Barbara, ahwa Edwards, u dan fir-rata, lok u zmien li jigu determinati minn din l-istess Qorti; (3) jigi deciz li l-kura tal-imsemmija minuri Andrew, Brian u Barbara, ulied il-kontendenti, tigi affidata lill-omhhom, l-attrici; (4) jigi dikjarat u deciz li hemm lok ghall-applikazzjoni tad-dispozizzjonijiet kontenuti fl-art. 56 u 58 tal-Kodiċi Civili (Edizzjoni Riveduta), u li hemm lok ghall-applikazzjoni tal-art. 65 tal-istess Kodiċi; (5) u tigi ordnata c-cessazzjoni tal-komunjoni tal-akkwisti bejn il-kontendenti, billi l-likwidazzjoni u divizjoni taghhom tigi effettwata f'din il-kawza jew f'kawza oħra separata. Bl-ispejjez;

Omissis;

Ikkunsidrat;

Il-kontendenti żżewġu hawn Malta, bir-rit kattoliku, fis-16 ta' Gunju 1945, u ghandhom tliet itfal, Andrew li twieled fl-1946, Brian li twieled fil-1948, u Barbara li twieled fl-1951;

Fl-20 ta' Jannar 1958 l-attrici kienet otteniet kontra l-konvenut mill-"Domestic Court" l-Ingilterra, sentenza ta' "desertion" u "wilful neglect", li però giet revokata mill-"High Court of Justice" fil-21 ta' April 1958;

Fit-30 ta' Novembru 1959 l-attrici otteniet divorzju mill-konvenut mill-"High Court of Justice" ta' Londra fuq l-adu'terju tieghu, li giet konfermata mis-"Supreme Court of Judicature" fit-3 ta' Marzu 1960, u segwita minn "Decree Absolute" fl-4 tal-istess xahar;

Skond il-gurisprudenza ta' dawn il-Qrati (v. "Pulizija vs. Palmier", Appell Kriminali 8.10.1960, u s-sentenzi hemm citati), l-imsemmija sentenza mhix eżegwibbli hawn Malta; izda l-Qorti tista' tehodha bhala prova tač-čirkustanzi hemm kontenuti, salva l-applikazzjoni ta' dawk ič-čirkustanzi ghall-Ligi Maltija;

Skond verbal a fol. 193, il-kontendenti qablu li jaččet-taw bhala deposti x-xhieda tal-kawzi fuq riferiti, salv kull

kontro-eżami u x-xhieda mill-ġdid tal-partijiet, jekk ikun il-każ;

Ikkunsidrat;

Minn dak kollu li ntqal f'dil-kawża, il-punti ċentrali li jemerġu huma l-adulterju tal-konvenut u l-isforzi tiegħu biex jelimina din il-ħtija billi jammetti kull relazzjoni ma' mara oħra hlief il-kongungiment sesswali, fil-waqt li jir-rinfaccja lill-attriċi b'kondotta riprovevoli matul iż-żmien li hu u hija ilhom miżżewġin;

Fuq l-ammissjoni stess tal-konvenut irriżulta illi;

Għall-prova tal-adulterju ma hemmx bżonn ta' testimoni janja "de visu" jew il-flagranza, imma biżżejjed il-konkors ta' ċirkustanzi preċiżi, gravi u univoċi, li jwasslu lill-ġudikant għall-konvinċiment tal-fatt. Din il-Qorti, non ostanti d-dikjarazzjoni tal-konvenut li kollox kien hemm hlief il-kongungiment propriu, issib pruvat l-adulterju tal-konvenut, u ma taċċettax dik in-negazzjoni tiegħu, komoda kif inhi, bhala ripulsa tal-addebitu, u daqstant inverosimili fid-dawl ta' ċirkustanzi u tal-kondotta antecedenti tal-konvenut;

Omissis;

Dawn il-preċedenti juru l-futilità tal-pretensjonijiet tal-konvenut fuq imsemmija, u jagħtu aktar forza għall-konvinzjoni tal-Qorti dwar l-adulterju tiegħu;

Ikkunsidrat;

Fid-difiza tiegħu l-konvenut akkuża lill-attriċi b'kunfidenza ma' rġiel oħra u b'abbandun mid-dar konjugali;

Fl-1954, qabel ma l-kontendenti ttrasferew ruħhom l-Ingilterra, l-attriċi kienet bdiet hawn Malta proċeduri quddiem is-Sekond'Awla għas-separazzjoni personali. Dawn il-proċeduri, però, waqfu bir-rikonċiljazzjoni tal-kontendenti. Meta saret ir-rikonċiljazzjoni, il-kontendenti kkonfessaw lill-xulxin in-nuqqasijiet tagħhom bhala miżżewġa però l-kontendenti rrikonċiljaw ruħhom; anki

l-konvenut xehed li kien hemm bejnu u bejn l-attriċi rikon-
 ċiljazzjoni oħra (fol. 294);

Stante r-rikonċiljazzjoni, il-konvenut ma jistgħax, fin-
 nuqqas ta' htijiet godda da parti tal-attriċi, jikkonfron-
 taha bl-imġieba tagħha ta' qabel li hu hafer, mentri l-at-
 triċi, m'habba fil-htijiet sussegwenti tal-konvenut, hija
 ntitolata, fit-termini tal-art. 50(2) tal-Kodiċi Civili, iggib
 ukoll ir-ragunijiet ta' qabel;

Il-konvenut akkuża wkoll lill-attriċi b'abbandun u
 r-riferixxa għas-sentenza favur tiegħu ta' Qorti tal-Appell
 l-Ingilterra, fuq imsemmija;

Kif hemm registrat f'dik is-sentenza (fol. 422), għall-
 habta tas-27 ta' Gunju 1957, meta l-kontendenti u t-tfal
 kienu l-Ingilterra, l-attriċi telget bit-tfal mid-dar konju-
 gali. Qabel, fil-11 ta' Gunju, il-konvenut kien "in patient"
 Mauds'ey Hospital. L-attriċi kienet tirritjeni illi l-konve-
 nut, li kellu taħt il-kontroll tiegħu sommom konsiderevoli
 tagħha mill-wirt ta' missierha, u kellu anki pensjoni ta' £6
 fil-gimgha, kien x'ieħ lejha, u kien jivvessaha. billi anki
 gie li baqhat lil wieħed mit-tfal biex jikkontrolla x'hallset
 lil tal-halib. Wara hafna tanzieħ, il-konvenut accetta li
 jagħti lill-attriċi għall-bżonnijiet tagħha £7 fil-gimgha, li in
 segwitu, meta ma baqgħax jaħdem. huwa rriduċa għal £6,
 u wara għal £5 fil-gimgha. Sa mal-hmistax il-gurnata qa-
 bel ma dahal l-isptar.....;

F'kawzi ta' separazzjoni huwa mħolli f'idejn il-Qorti
 mill-ligi (art. 60 Kod. Civ.) illi tiddeċiedi dwar l-annulazz-
 zjoni tad-dekadenzi kontemplati fl-art. 56, 57 u 58 fejn il-
 wieħed u l-oħra mill-mizzewġin ikunu hatja ta' għemil li
 jagħti lok għas-separazzjoni;

Skond l-art. 48 jikkostitwixxi għusta kawża għas-se-
 parazzjoni l-abbandun ta' parti lill-oħra mingħair raġunijiet
 ta'iba. jekk idum għal sentejn jew iżjed. L-attriċi halliet
 id-dar konjugali fis-27 ta' Gunju 1957 mingħair ma rritor-
 nat. u f'Marzu 1958 il-konvenut beda r-relazzjoni adulter-
 ina. Hekk, iekk oatt l-attriċi ma kienetx taħt iċ-ċirkum-
 tanzi tal-mument, għustifikata li tit'laq id-dar konjugali,

l-abbandun tagħha sar ġustifikat meta bdiet dik ir-relazzjoni tal-konvenut, li l-attriċi, per mezz ta' detectives li qabdet, saret taf biha. B'dan il-mod, dak l-abbandun, li jrid ikun fiż-żmien tiegħu kollu ngust, ma kienx hekk għaż-żmien minimu ta' sentejn li tippreskrivi l-liġi biex ikun jikkostitwixxi motiv ġuridiku għall-konvenut ta' separazzjoni;

Bhala ċirkustanza taż-żmien tal-allontanament tal-attriċi, ma jridx wieħed jinsa illi l-attriċi kienet telqet fuq parir tal-konsulent legali tagħha, kif jidher mill-ittra a fol. 326 ta' dal-proċess, bid-data tas-27 ta' Ġunju, li l-attriċi halliet fid-dar lill-konvenut qabel telqet. Inoltre, l-attriċi kienet iffurmat l-idea li hija kellha tadopera mal-konvenut atteggjament rigoros, li tkun "firm to be kind", kif hemm espress fis-sentenza tad-divorzju a fol. 151 tal-proċess. Kif mtegħad hemm rilevat fis-sentenza tal-"High Court" (fol. 185), il-konvenut "has been at pains to say more than once that he has not really any desire to say that his wife was cruel to him";

Darba li l-allontanament tal-attriċi, kif fuq espost, ma jikkostitwix l-abbandun li trid il-liġi bhala motiv ta' separazzjoni, dan lanqas ma jista' jiġi nkwadrat fil-figura ta' ngurja gravi; għax b'dan il-mod ikun qiegħed jitqies bhala motiv ta' separazzjoni mingħajr ir-rekwiżit taż-żmien li l-liġi tirrikjedi għall-abbandun;

Fin-nota ta' osservazzjonijiet a fol. 388 il-konvenut, b'riferenza għall-kawża li għamlet lilu l-attriċi l-Ingilterra, fuq bażi ta' "cruelty" u "neglect" tagħha u tat-tfal, sussegwentement revokata, irrileva illi b'dan il-mod l-attriċi ngustament attribwietlu kondotta hażina li kienet tirrendieh passibbli ta' azzjoni ta' seperazzjoni, u li dan jikkostitwixxi ngurja gravi mill-attriċi lill-konvenut;

Huwa veru illi l-attribuzzjoni ta' kondotta simili tista' tammonta għal ingurja gravi, u hekk għal motiv ta' separazzjoni; iżda, biex dan jiġri, irid ikun hemm il-mala fede da parti tal-instanti (v. Azzolina. "La Separazione Persona'e dei Coniugi", Ed. 1950 p. 97, u sentenzi hemm riferiti). Din il-mala fede ma tiġix dedotta mill-eżitu

nfeliċi tal-azzjoni, imma miċ-ċirkustanzi li taħthom tkun giet proposta. Ma tirriżulta ebda mala fede, jew propożitu ta' denigrament tal-konvenut, bil-kawża esperita mill-attriċi. Tajjeb jew hażin, fil-fatt il-konvenut ma kienx qiegħed jgħaddi manteniment lanqas għat-tfal wara li l-attriċi relqitu, u hija għamlet il-kawża fuq l-isvoljatezza tiegħu għax-xogħol, u bil-konsiderazzjoni illi huwa kellu f'idejha il-flus tal-wirt tagħha u hija kellha tmur taħdem;

F'kawża ta' separazzjoni personali l-ligi tqiegħed bħala motiv ġustifikanti l-azzjoni episodji saljenti tal-ħajja konjugali. Ikun hemm diversi ċirkustanzi ta' attegġjamenti skorretti u nkompatibbli mar-rispett u komprensjoni reċiproċi meħtieġa għall-"consortium" spiritwali u materjali tal-ħajja konjugali; iżda l-ligi tawtorizza s-separazzjoni biss f'dawk il-każi fejn il-kondotta ndividwali tkun toħroġ mill-limiti tat-tolleranza mistennija mill-konjuġi bejniet-hom, u tkun waslet sal-grad li tirrendi mhux aktar possibbli l-konvivenza materjali u spiritwali tal-miżżewġin;

F'din il-kawża, iż-żewġ partijiet semmew fuq xulxin episodji li, għalkemm nojjużi u xi drabi provokanti, jidhlu f'dik it-tolleranza mistennija bejn il-konjuġi; iżda l-episodju l-aktar saljenti huwa l-adulterju tal-konvenut, li fin-nuqqas ta' htija da parti tal-attriċi ġuridikament rilevanti, jeżiġi l-impożizzjoni tas-sanzjonijiet tassattivi tal-ligi għall-htija hekk gravi. Intqal illi l-attriċi thobb tonfoq, u li ridet tottjeni l-kontroll taħt idejha tal-ġid tagħha; u liema mara ma thobbx tonfoq u ma tridx tikkontrolla flus-ha hija!;

Fin-nota ta' osservazzjonijiet tal-konvenut l-attriċi giet deskritta bħala mara perfida, li qegħda tirrikorri għal kull makkinazzjoni biex tasal fl-intent tagħha. Dan seta' forsi jkollu xi parvenza ta' konsistenza kieku ma kienx hemm x'jinnewtralizza din is-suppożizzjoni, il-kondotta, ċjoè tal-konvenut, mhux biss fl-episodju ċentrali ta' dil-kawża. imma fl-attegġjament kontinwu tiegħu ma' nisa oħra, li fuqu huwa wasal biex jiftaħar fl-ittra fuq riferita. Id-diportament tiegħu, mbgħad, matul il-kawża quddiem il-Qorti Ngliza wassal lill-ġudikant tal-ewwel istanza li jddeskrivi lill-konvenut bħala "completely unreliable as a

witness..... definitely someone who would, when he thought fit, swear by the card". Ir-rifless tiegħu illi l-attriċi qegħdha tagħmel minn kollox biex ikollha flusha f'idejha jista' jiġi ritort bir-rifless l-ieħor illi l-konvenut, fil-waqt li kellu f'idejha il-kontroll tal-ġid ta' martu, ried igawdi l-ġid tagħha waqt li jumiljaha bir-relazzjonijiet tiegħu ma' nisa oħra, u illi kien il-konvenut, bil-kondotta tiegħu ma' nisa oħra, li nduċa huwa stess lill-attriċi tibbalja bil-mod li kkonfessatlu qabel ir-rikonċiljazzjoni. Kien hu stess li seta' ppreveda dan, meta hu qal, fl-ittra a fol. 200 tal-proċess:— "Josephine has decided to do the same in an effort to make me jealous....." Ta' min isemmi, mbgħad, illi f'okkażjoni waħda l-konvenut kien sa hareġ lit-tfal tiegħu ma' habibtu fil-karrozza, u illi, almenu sa meta ġie hawn Malta għal dil-kawża, il-hbiberija tiegħu ma' dik il-mara baqgħet tissussisti, tant li hija wasslitu sal-airport;

Fiċ-ċirkustanzi, il-Qorti ma għandhiex għalfejn tidhol fil-motivi l-oħra oltre l-adulterju addotti fiċ-ċitazzjoni.

Ikkunsidrat;

L-attur, li jgħix l-Ingilterra, għandu pensjoni.....;

Omissis;

Għal dawn il-motivi;

Tilqa' l-ewwel talba, billi tippronunzja s-separazzjoni personali bejn il-kontendenti fuq l-adulterju tal-konvenut, u tawtorizza lill-attriċi tgħix separata minn żewġha l-konvenut; tilqa' t-tieni talba billi tikkundanna lill-konvenut jissomministra lill-attriċi bħala alimenti għaliha s-somma ta' £4 fil-ġimgħa, u dik ta' £5 fil-ġimgħa għat-tliet itfal imsemmija mqassma bejniethom indaqs, mil-lum, bil-quddiem fir-residenza tal-attriċi; tilqa' t-tielet talba, billi tafda l-kura tal-istess tfal f'idein l-attriċi; tilqa' r-raba' talba, billi tiddikjara li hemm lok għall-applikazzjoni ta' art. 56 u 58 tal-Kodiċi Ċivili, u dawk tal-art. 65 tal-istess Kodiċi, iżda għar-raġunijiet fuq esposti b'riferenza għall-inċiż (3) tal-istess art. 65, tinnomina lill-Avukat Dottor Albert Mercieca bħala kuratur biex jintervjeni jew jagħti l-kunsens

tiegħu bil-miktub f'dak kollu li jkun jirrigwarda ipoteki, trasferimenti ta' immobili u ta' valuri fuq il-£200, self ta' flus u fidejussjonijiet fuq l-istess ammont. u dan sakemm it-tfal tal-kontendenti jkunu għalqu kollha t-18 il-sena; tilqa' l-hames talba, billi tordna é-cessazzjoni tal-komunjoni tal-akkwisti bejn il-kontendenti; u tidiffereixxi l-kawża għat-8 ta' Marzu 1961 għall-finijiet tal-kumpliment ta' din l-aħħar talba. Bl-ispejjeż relattivi għall-kapi deċiżi b'din is-sentenza kontra l-konvenut.
